

ปรากฏการณ์วิทยากับการศึกษาวิตชีวิตครอบครัวคุณแม่มือใหม่*

THE PHENOMENOLOGY AND THE STUDY OF FAMILY LIFE OF BEING NEW MOTHERS

ประยูร ภักดิ์พัฒนาทร

Prayoon Pukdeepatanatorn

ปัญญา เลิศไกร

Punya Lertgrai

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

ศศลักษณ์ ทองขาว

Sasalak Tongkaw

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Songkhla Rajabhat University, Thailand

E-mail: hackrx15.ph.d.imd@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับแนวการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาแนวทางที่สำคัญ 2 แนวทาง คือ ปรากฏการณ์วิทยาตามแนวคิดของ เอ็ดมันด์ ฮัสเซอร์ล (Edmund Husserl) มุ่งพรรณนาอธิบายความหมายที่สร้างขึ้นมาจากจิตสำนึก เน้นเรื่องการรับรู้ที่เจาะลึกถึงโครงสร้างหรือแก่นแท้ของประสบการณ์ของมนุษย์ และปรากฏการณ์วิทยาแนวการตีความ การศึกษาตามแนวคิดของ มาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger) มุ่งตีความของบุคคลที่เป็นอัตวิสัย เน้นการเข้าถึงความหมายของประสบการณ์ การทำความเข้าใจความหมายของภาวะที่เป็น นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิตชีวิตครอบครัวคุณแม่มือใหม่ โดยเริ่มจากการเลือกกระบวนทัศน์ที่เกี่ยวข้อง การเลือกผู้ให้ข้อมูล การใช้เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ผล จากคำบอกเล่าของคุณแม่มือใหม่ในประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก การปฏิบัติตน และการดูแลตนเองในช่วงเวลาที่ตั้งครรภ์ จนถึงช่วงเวลาที่คลอดบุตร การดูแลบุตร รวมถึงคำบอกเล่าจากประสบการณ์ของสามี คนในครอบครัวและญาติที่ใกล้ชิด เช่น ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย บริบทแวดล้อม สังคม ความเชื่อ และวัฒนธรรม เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ร่วมดูแลคุณแม่มือใหม่และบุตร ผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจและถอดองค์ความรู้เพื่อแปลความ พรรณนาความตามแนว

* Received 23 April 2021; Revised 30 August 2021; Accepted 7 September 2021

ปรากฏการณ์ และต้องถือเอาความหมายและความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลที่ได้ประสบเหตุการณ์นั้น เป็นสำคัญ ไม่ใช่ความหมายหรือความรู้สึกของผู้วิจัยเอง ซึ่งจุดนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ปรัชญา ปรากฏการณ์วิทยาเข้ามามีบทบาทสำคัญในการศึกษาด้วยวิธีนี้ สกัดเป็นชุดความรู้สำหรับการ เลี้ยงดูบุตรให้กับคุณแม่มือใหม่หรือใช้ถ่ายทอดให้กับเพื่อน ญาติ หรือบุคคลที่สนใจใช้ในการ ดูแล ปฏิบัติตัว และส่งเสริมพัฒนาการเด็กต่อไป

คำสำคัญ: ปรากฏการณ์วิทยา, วิธีชีวิตครอบครัว, คุณแม่มือใหม่

Abstract

The objectives of this article were to enhance the understanding of two important approaches to phenomenological studies, Phenomenology based on the concept of Edmund Husserl; aiming to describe the meaning created in the consciousness Emphasis on perceptual insights into the structure or essence of the human experience and interpretive phenomenology Martin Heidegger's conceptual study focuses on the interpretation of the subjective person. Emphasis on reaching the meaning of the experience Understanding the importance of status quo. Used as a tool to study the family lifestyle of new mothers. It starts with choosing a relevant paradigm. Selection of contributors, tool use, data collection, and results in analysis from new mothers' experiences, thoughts, feelings, behavior, and self-care from the time of pregnancy to the time of childbearing, child care, as well as from her husband's experiences. Family members and close relatives such as uncles, aunts, grandfathers, grandmothers, contexts, society, beliefs and cultures, village health volunteer, orderly, subdistrict health-promoting hospitals, who take care of new mothers and children. The researcher must understand and extract the body of knowledge in order to interpret. Describing the phenomenon and must take into account the meaning and feelings of the informants who have experienced the incident as necessary It is not the meaning or feeling of the researcher himself. At this point, it is important that the philosophy of phenomenology plays an important role in the study of this method. Extracted as a set of knowledge for raising children for new mothers or transferring to friends, relatives, or people interested in taking care of, behaving, and promoting the child's further development.

Keywords: Phenomenology, the Study of the Family Life, New Mothers

บทนำ

เมื่อทารกปฏิสนธิอยู่ในครรภ์ของแม่ ทั้งแม่และลูกในครรภ์จะดำเนินชีวิตด้วยกันเป็นความสัมพันธ์ผูกพันทั้งจิตใจ ร่างกาย ตลอดจนทารกคลอดออกมาอยู่ในอ้อมกอดของพ่อและแม่ รวมถึงมีคนใกล้ชิดคอยดูแลส่งเสริมให้ทารกเจริญเติบโต สมบูรณ์แข็งแรงและสมวัย แม่มือใหม่คือผู้ที่ตั้งครรถ์ครั้งแรกของหญิงวัยเจริญพันธุ์ ทั้งที่เป็นผู้หญิงที่แต่งงานมีสามี มีความพร้อมที่จะมีลูกและหญิงที่ตั้งครรถ์โดยไม่มีความพร้อมด้วยปัจจัยต่าง ๆ จากสถิติสาธารณสุขในระบบฐานข้อมูลอนามัยการเจริญพันธุ์ประเทศไทยในปี 2561 จำนวนประชากรหญิงจำนวน 33.85 ล้านคน มีอัตราเจริญพันธุ์รวม 1.3 มีจำนวนเด็กเกิดจำนวน 628,450 คน และเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2561 การดำเนินโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีของกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ตรวจคัดกรองเด็ก 4 กลุ่มวัย คือ อายุ 9 เดือน 18 เดือน 30 เดือน และ 42 เดือน เพื่อค้นหาเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการกระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่องให้กลับมามีพัฒนาการสมวัย พบเด็กพัฒนาการสงสัยล่าช้า 8,006 คน ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ ร้อยละ 30.48 อยู่ระหว่างการติดตามร้อยละ 19.19 และไม่สามารถติดตามได้ร้อยละ 50.85 (Department of Health, 2020) จะเห็นได้ว่ามีเด็กพัฒนาการล่าช้าเป็นจำนวนมากที่ขาดโอกาสการกระตุ้นให้กลับมามีพัฒนาการและฉลาดสมวัยได้

การเตรียมความพร้อมของสตรีในระหว่างตั้งครรถ์และหลังคลอดไปจนกระทั่งเด็กอายุ 2 ปี จะเป็นตัวกำหนดสุขภาพและโรคในอนาคตได้ ดังนั้นความพร้อมของคุณแม่มือใหม่จากบริบทแวดล้อมทางสังคมอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงญาติพี่น้อง ลุงป้า น้า อา คุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยายที่กำลังจะมีสมาชิกใหม่ และการรับรู้ถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้จากการตั้งครรถ์มีอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มตั้งครรถ์จนหลังคลอด การเตรียมตัวเป็นแม่ตั้งแต่เริ่มตั้งครรถ์ต้องรับมือกับการปรับตัวครั้งยิ่งใหญ่ในการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย ทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ใช่แค่เพียงดูแลตัวเองอย่างเดียวแต่ต้องดูแลครรภ์ให้มีคุณภาพ ลูกคลอดแล้วสมบูรณ์แข็งแรงไม่มีภาวะแทรกซ้อนใด ๆ เพื่อเตรียมตัวคุณเป็นแม่มือใหม่ที่พร้อมที่สุด การเป็นคุณแม่มือใหม่นั้นยังไม่มีความรู้และประสบการณ์จริง ไม่มีความมั่นใจ แต่มันจะง่ายขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อช่วงเวลาที่ยากลำบากได้ผ่านไป ความมั่นใจในการเลี้ยงลูกจะเพิ่มพูนมากขึ้นและทุกสิ่งก็จะค่อย ๆ ดีขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อได้ผ่านประสบการณ์จริง การศึกษาวิถีชีวิตครอบครัวคุณแม่มือใหม่ มุ่งทำความเข้าใจปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ในชีวิตที่ได้ประสบมา เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการทารกตั้งแต่ออยู่ในครรภ์จนถึง 2 ปี

การวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาประสบการณ์ของมนุษย์ โดยมุ่งประเด็นในเรื่องตรวจสอบประสบการณ์ของบุคคลและการที่บุคคลผ่านประสบการณ์เหล่านั้นว่าเป็นอย่างไร (นิศา ชูโต, 2548) ตามการรับรู้ในปรากฏการณ์ธรรมชาติ (Streubert, H. J. & Carpenter D. R., 1995) เป็นวิจัยที่แสวงหา

ความจริงในสภาพที่เป็นอยู่โดยธรรมชาติ ซึ่งเป็นการสอบสวน มองภาพรวมทุกมิติด้วยตัวของ ผู้วิจัยเองเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่สนใจกับสิ่งแวดล้อมนั้น โดยให้ความสำคัญกับ ข้อมูลที่เป็นความรู้สึกนึกคิด คุณค่าของมนุษย์และความหมายที่มนุษย์ให้ต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive analysis) (อารีย์วรรณ อ่วมตานี, 2559) เช่น ศึกษาการได้เป็นแม่เป็นพ่อ ประสบการณ์การรับบริการฝาก ครรภ์ การเลี้ยงดูลูก การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น การเจ็บป่วย การดูแลสุขภาพ การพยาบาลดูแลผู้ป่วย หรือการประสบเหตุการณ์สมหวัง ผิดหวัง เสียใจ เป็นต้น เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตครอบครัวของแม่มือใหม่ เข้าใจเกี่ยวกับบริบทแวดล้อม วัฒนธรรมของแม่ มือใหม่ที่มีผลต่อสภาพกายและจิตใจ ที่มีผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อเด็กในครรภ์ เริ่มตั้งแต่ตื่นนอนจนกลับเข้านอนอีกครั้งในแต่ละวัน โดยเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจต่อพฤติกรรม กิจกรรม ทั้งการแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ อาหารที่รับประทานแต่ละมื้อ กิจกรรมประจำวัน กิจกรรม พฤติกรรมที่แสดงออกมา เพื่อนำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต และ มีผลเชื่อมโยงหรือกระทบต่อเด็ก สกิดเป็นชุดความรู้ในวิถีชีวิตครอบครัวของแม่มือใหม่เป็นแนวทางการปฏิบัติ ดูแล และจัดสภาพแวดล้อมให้ถูกสุขภาวะของบุคคลที่เกี่ยวข้องและสังคมรอบข้างให้เอื้อต่อหญิงตั้งครรภ์และเด็ก ทำให้เด็กที่คลอดออกมามีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง สามารถเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กได้ดี เพื่อเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป

ปรากฏการณ์วิทยากับการศึกษาวิถีชีวิตครอบครัวคุณแม่มือใหม่

ปรากฏการณ์วิทยา เป็นวิธีวิทยาที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยภาคสนามเกี่ยวกับแม่ มือใหม่ โดยมุ่งเน้นศึกษาประสบการณ์ของมนุษย์ โดยเก็บข้อมูลที่เป็นจริงที่เกิดขึ้นและมีผลต่อ พฤติกรรมในชีวิตของแม่มือใหม่ตลอดเวลาที่ตั้งครรภ์จนถึงคลอดและดูแลการดูแลลูกวัยทารก ไปอีก 2 ปี การศึกษาปรากฏการณ์วิทยามีแนวคิดหลักทางปรัชญาและจิตวิทยาถือเป็นพื้นฐาน ที่สำคัญมากในการศึกษา แต่ปัจจุบันการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยากลับเป็นการศึกษาที่ให้ความ สนใจในเรื่อง “วิธีการได้มาซึ่งข้อมูลมากกว่าทฤษฎีของวิธีการ” (Koch, T., 1995) นักวิจัยจึงควรให้ความสำคัญกับแนวคิดของการศึกษาปรากฏการณ์วิทยาอย่างถ่องแท้ ระเบียบ วิธีวิจัยต้องมีแนวคิดทฤษฎีมาก่อนวิธีการวิจัย จึงจะถือได้ว่าเป็นการศึกษาที่มีคุณค่า

แนวคิดการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยามีความซับซ้อน หลายกระแสและค่อนข้าง เข้าใจยาก มีจุดเน้นที่มีความแตกต่างกัน นอกจากในสังคมศาสตร์แล้วยังมีการใช้ในศาสตร์ อื่น ๆ เช่น ศาสตร์ทางพยาบาล จิตวิทยา เป็นต้น แนวคิดปรากฏการณ์วิทยาในฐานะแนว ทางการวิจัยที่สำคัญมี 2 แนวทาง (ชาย โพธิ์สิตา, 2562) ดังนี้

1. ปรากฏการณ์วิทยาแนวการบรรยาย (descriptive phenomenology) เป็นแนวคิดของ เอ็ดมันด์ ฮุสแซร์ล (Edmund Husserl) หลักสำคัญของแนวคิดนี้คือ มุ่งพรรณนาความหมายที่สร้างขึ้นในจิตสำนึก เน้นเรื่องการรับรู้ที่เป็นภววิสัย หรือการ

ตระหนักรู้ เจาะลึกถึงโครงสร้างหรือแก่นแท้ของประสบการณ์ของมนุษย์ เป็นปรากฏการณ์บริสุทธิ์ ไม่ถูกแปลความหมาย ไม่เอาเรื่องการตีความมาเกี่ยวข้อง (ชาย โพธิ์สิตา, 2562) ผู้วิจัยตามแนวคิดนี้ต้องไม่มีอคติและไม่มีความเอนเอียงในเรื่องที่ศึกษา โดยจัดความคิดเห็นของตนออกจากสิ่งที่ตนเองกำลังศึกษา (Bracketing) เน้นที่จุดมุ่งหมาย (Intentionality) และสาระสำคัญ (Essences) ของการรับรู้ของบุคคล มีความเชื่อว่ามนุษย์จะเข้าใจในสิ่งที่ประสบได้ด้วยการรับรู้ มีการนำแนวคิดนี้มาใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ของวิถีชีวิตครอบครัวคุณแม่มือใหม่ เช่น การศึกษาประสบการณ์การรับบริการฝากครรภ์และการแสวงหาข้อมูลสุขภาพของสตรีตั้งครรภ์ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (ศศิธารา น่วมภา และคณะ, 2563) ประสบการณ์ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด (ชุดาณัฐ ชุนเพชร และศศิกันต์ กาละ, 2562) การรับรู้สุขภาพและพัฒนาการทารกในมุมมองของ มารดาวัยรุ่นครรภ์แรก (วารุณี เกตุอินทร์ และคณะ, 2559) เป็นต้น การศึกษาวิถีชีวิตครอบครัวคุณแม่มือใหม่เน้นการสังเกตติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับครอบครัวแม่มือใหม่ในการปรับตัว การจัดสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งอาหาร การแต่งกาย ของใช้ กิจกรรมพิธีกรรมที่เกี่ยวกับแม่และเด็กในครรภ์ การป้องกันระวังโรคภัยที่อาจจะเกิดขึ้น ด้วยการนำข้อมูลที่เป็นจริงมาตรวจสอบ ความรับรู้ ความเข้าใจ และแนวความคิดของบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแนวทางการปรับตัว การตัดสินใจต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นแล้วนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เชิงทฤษฎีเกี่ยวกับแม่และเด็กในช่วงเวลาเริ่มตั้งครรภ์ถึง 2 ปี

2. ปรากฏการณ์วิทยาแนวการตีความ (Interpretive Phenomenology) ตามแนวคิดของ มาร์ติน ไฮเด็กเกอร์ (Martin Heidegger) เป็นปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความของบุคคลที่เป็นอัตวิสัย หรือในทางปรัชญาเรียกว่า อัตถิภาวะ (Existence) เน้นการเข้าถึงความหมายของประสบการณ์ การทำความเข้าใจความหมายของภาวะที่เป็น สภาพที่เป็นอยู่ของบุคคลขึ้นอยู่กับภูมิหลังของตัวเขาและบริบทที่เขาดำรงอยู่ การศึกษาแบบนี้ถูกนำไปใช้ค่อนข้างแพร่หลายในการวิจัยเชิงคุณภาพของนักวิจัยทางพยาบาลศาสตร์และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวกับสุขภาพ เช่น การศึกษามารดาจากประสบการณ์ชีวิตของมารดาที่ให้นมแม่ในทารกที่ปฏิเสธการดูดเต้า เข้าถึงความหมายความเป็นแม่ที่ต้องต่อสู้กับลูกของตนเองและไม่สามารถให้นมแม่จากเต้าแก่ลูกได้เหมือนเป็นแม่ไม่สมบูรณ์แบบ (ชนัญญา ศรีเจริญวนิชย์ และวิณา จีระแพทย์, 2561) ผู้วิจัยมีส่วนสำคัญในการสร้างและตีความปรากฏการณ์ที่ศึกษาไปพร้อมกับผู้ร่วมในการวิจัยที่ถูกห่อหุ้มเข้าด้วยกัน ผ่านทางปฏิสัมพันธ์และการตีความหมายโดยนักวิจัย (ชาย โพธิ์สิตา, 2562) อีกทั้งภาษาก็มีความสำคัญมากในการตีความถึงแบบแผนวัฒนธรรมของบุคคล ได้แก่ การสื่อสาร การพูด การเขียน การแสดงออกทางศิลปะซึ่งแบบแผนวัฒนธรรมต่าง ๆ เหล่านี้เปรียบเหมือนข้อความที่แสดงให้เห็นถึงเจตนา หรือการแสดง ความหมายของบุคคล (Merilyn, A., 1996) ซึ่งผู้วิจัยต้องมีความเข้าใจในสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ และไม่สามารถแยกตนออกจากการศึกษาได้ เชื่อว่าบุคคลมีความสำคัญมากต่อ

การศึกษา โดยแต่ละคนจะมีความรู้สึกนึกคิดต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นประสบการณ์เฉพาะของบุคคล (Leonard, V. W., 1989); (Heidegger, M., 1962) การให้ความหมายตามความคิดของแต่ละคนที่แตกต่างกันไป ในการศึกษาวิถีชีวิตครอบครัวคุณแม่มือใหม่ ตามแนวคิดของ Heidegger เพื่อทำความเข้าใจหรือการตีความการเป็นอยู่ของคุณแม่มือใหม่ในประสบการณ์ผ่านการสนทนา การซักถาม ร่วมกับการสังเกตบริบทแวดล้อมมาเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจหรือตีความ นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์กับทฤษฎีตามศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ที่จะนำไปกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาทารกในครรภ์ให้มีคุณภาพและมีพัฒนาการที่ดีตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนถึงอายุ 2 ปี

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยา

ปรากฏการณ์วิทยามีวิธีการดำเนินการคล้ายกับวิธีการเชิงคุณภาพอื่น ๆ ในทุกขั้นตอน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดหัวข้อ และประเด็นปัญหาการวิจัย เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการวิจัย เพราะทำให้ทราบว่า จะศึกษาเรื่องอะไร เกี่ยวกับอะไร มีความสำคัญอย่างไร ผู้ทำการวิจัยจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลอะไรมาประกอบการพิจารณาคำถามในการวิจัยที่เหมาะสมกับวิธีการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยา

2. ทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การทบทวนทฤษฎีหรือแนวคิดที่ใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ และส่วนที่ 2 การทบทวนงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา ทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ การทบทวนวรรณกรรมจะช่วยให้ผู้วิจัยทราบในประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาเคยมีผู้ที่การศึกษาไว้ ศึกษาที่ไหน กลุ่มตัวอย่างเป็นใคร มีตัวแปรอะไรบ้าง ใช้ทฤษฎีอะไรบ้าง ผลการศึกษา พบอะไรเป็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดและกำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้

3. กำหนดเกณฑ์สำหรับเลือกบุคคลและปรากฏการณ์สำหรับศึกษา ต้องเหมาะสมกับปรัชญาที่เป็นพื้นฐานการวิจัยแบบนี้ ควรเน้นการค้นหาคำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ที่ได้ประสบ การคัดเลือกผู้เหมาะสมต้องเป็นผู้มีประสบการณ์หรือเป็นผู้ประสบเหตุการณ์ เช่น การเป็นคุณแม่มือใหม่ ประสบการณ์การรับบริการฝากครรภ์ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น ประสบการณ์ชีวิตของมารดาที่ให้นมแม่ในทารกที่ปฏิเสธการดูดเต้า เป็นต้น ในการคัดเลือกนักวิจัยจะเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมกับเป้าหมายและลักษณะของการวิจัยเป็นหลัก

4. ผู้วิจัยให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ที่ถูกเลือกมาศึกษา รวมทั้งจัดการกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในการวิจัย โดยให้ข้อมูลอย่างชัดเจนว่าวิจัยอะไร เพื่ออะไร มีประโยชน์อย่างไร โดยผู้เข้าร่วมวิจัยหรืออาสาสมัครต้องทำอะไรบ้าง มีหัวข้อประมาณไหน นานเท่าไร

ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย หลีกเลี่ยงศัพท์วิชาการหรือภาษาอังกฤษ จะมีการบันทึกภาพบันทึกเสียงหรือไม่อย่างไร หลังจากวิจัยเสร็จแล้วจะเก็บข้อมูลไว้หรือทำลาย โดยผู้เข้าร่วมการวิจัยมีอิสระในการตัดสินใจ ไม่มีการข่มขู่ หรือใช้วิธีการจูงใจจนทำให้ผู้เข้าร่วมขาดอิสระในการตัดสินใจ และเมื่อไรก็ตามที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยเกิดความไม่สบายใจหรือไม่อยากตอบ ก็มีสิทธิที่จะไม่ตอบคำถามหรือสามารถถอนตัวเมื่อใดก็ได้โดยไม่ต้องบอกเหตุผล จะไม่มีผลเสียใด ๆ ทั้งสิ้น และมีการเซ็นให้ความยินยอมจากผู้ร่วมวิจัยหรืออาสาสมัคร

5. กำหนดประเด็นหรือแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นคำถามที่เจาะลึกลงไปถึงความหมายของประสบการณ์ที่ศึกษาให้ได้

6. สัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์อย่างละเอียด อาจจำเป็นต้องสัมภาษณ์ซ้ำหลายครั้ง ปรากฏการณ์วิทยาใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) หรือสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล นักวิจัยบางท่านอาจใช้การสังเกตร่วมด้วย การสัมภาษณ์ควรดำเนินไปอย่างเป็นธรรมชาติ เหมือนกับการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการและมีความยืดหยุ่น ผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ต่างมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน อาจแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้เท่าที่จำเป็น ที่สำคัญผู้สัมภาษณ์ต้องรับฟังสิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์บอกเล่ามากกว่าที่จะควบคุมการสนทนาอย่างเดียว

7. เตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ และดำเนินการวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัย แบบปรากฏการณ์วิทยาทั้งสองแบบ มีข้อแตกต่างที่สำคัญอยู่ 2 ประการ (ชาย โพธิ์สิตา, 2562) ดังนี้

7.1 ด้านจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ปรากฏการณ์วิทยาแนวการบรรยาย เน้นการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ตามที่ปรากฏในการรับรู้ของบุคคลผู้ได้ประสบ แต่สำหรับปรากฏการณ์วิทยาแนวการตีความ จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์คือการทำความเข้าใจความหมายที่บุคคลให้กับประสบการณ์ที่เขาได้รับ

7.2 ด้านวิธีดำเนินการวิเคราะห์ สำหรับปรากฏการณ์วิทยาแนวการบรรยาย ผู้วิจัยเน้นการสกัดแนวคิดทฤษฎี ความรู้ ความเชื่อ และความคาดหวังเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่มีอยู่ของตนออกให้หมด เพื่อให้เห็นแก่นแท้ของปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยใจเป็นกลาง ไม่มีอคติใด ๆ ส่วนวิธีการดำเนินการวิเคราะห์สำหรับปรากฏการณ์วิทยาแนวการตีความ นักวิจัยต้องเปิดกว้างสำหรับการตีความที่อาจเป็นไปได้และที่มีความหมายทุกรูปแบบบนฐานของข้อมูล และสามารถใช้อนาคตทฤษฎีที่มีอยู่มาสนับสนุนการตีความของตนได้เมื่อเห็นว่าเหมาะสม

วิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษาปรากฏการณ์วิทยามีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเช่นเดียวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ แสวงหาความรู้ด้วยวิธีการถามบุคคลว่ามีประสบการณ์อย่างไร ใช้การเก็บข้อมูล

วิจัยภาคสนามเป็นหลัก จำเป็นต้องใช้เวลาในการลงพื้นที่ให้มากพอ จนได้ข้อมูลถึงขั้นอิ่มตัวเชิงทฤษฎี ด้วยการเรียนรู้ ทำความเข้าใจในประเด็นนั้น (ปัญญา เลิศไกร และลัญจกร นิลกาญจน์, 2559) แบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ลักษณะ คือ นักวิจัยต้องเข้าถึงตัวผู้ให้ข้อมูลโดยตรงในเวลาเก็บข้อมูล เช่น การสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และนักวิจัยเก็บข้อมูลโดยไม่จำเป็นต้องเข้าถึงตัวผู้ประเมิน เช่น การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant Observation) และการค้นข้อมูลจากเอกสาร (Documents) หรือการให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามออนไลน์ ในบทความนี้ขอเสนอวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นิยมใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ชีวิตต่อไปนี้

การสังเกต (Observation) เป็นการเก็บข้อมูลในการศึกษาความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของกลุ่มคนในสังคม โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าที่สามารถใช้ในการรับข้อมูลได้ โดยใช้ประสาทสัมผัสทางตาและหูไปพร้อมกัน ตามองในทุกรายละเอียดของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น หูรับฟังในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ และสัมผัสในสิ่งที่สัมผัสได้ เพื่อให้ได้รายละเอียดในประเด็นที่ศึกษา การสังเกตแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Observation) เป็นการวิจัยภาคสนามผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์หรือประเด็นปัญหาไว้ล่วงหน้าอย่างคร่าว ๆ เมื่อลงไปสัมผัสในภาคสนามผู้วิจัยทำการสังเกตเก็บรายละเอียดสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้เห็นถึงข้อมูลเชิงลึก และมีประเด็นหรือแนวทางใหม่ ๆ เกิดขึ้น และการสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) ผู้วิจัยมีการกำหนดประเด็นและเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน จะไม่สังเกตเหตุการณ์อื่นนอกประเด็น นิยมใช้ในห้องทดลองหรือมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้าในการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ

การสังเกตแบ่งตามลักษณะของบทบาทความสัมพันธ์ของผู้สังเกตเป็น 2 ลักษณะ คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์อย่างใกล้ชิด เข้าไปอาศัยในชุมชนอย่างเป็นธรรมชาติ อาจปกปิดฐานะผู้วิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ศึกษามากที่สุด หรืออยู่ในฐานะเป็นผู้สังเกตโดยเปิดเผย หรือสังเกตเป็นหลักโดยเข้าไปมีส่วนร่วมให้น้อยที่สุด และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipant Observation) ผู้วิจัยไม่เข้าไปมีส่วนร่วม สังเกตและติดตามอยู่ห่าง ๆ อาจสังเกตโดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัวเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เปี่ยมธรรมชาติมากที่สุดหรือสังเกตโดยให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว ในลักษณะนี้อาจทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่เป็นจริง ผู้ถูกสังเกตอาจแสดงในสิ่งที่ออกมาเท่านั้น

การสัมภาษณ์ (interview) สามารถแบ่งรูปแบบการสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ประเภท (นางนภัส คุว์รัญญู เทียกมล, 2554) ดังนี้ 1) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informally conversational interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่มีคำถามไว้ล่วงหน้า เป็นคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยสามารถปรับได้ตามลักษณะธรรมชาติของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ตามโจทย์วิจัยที่ตั้งไว้ 2) การสัมภาษณ์ตามวิธีการทั่วไป (General Interview Guide Approach) เป็นการสัมภาษณ์ตามวิธีการทั่วไปที่มีรูปแบบ ทำให้มั่นใจว่าได้ข้อมูลที่เหมือนกันจากผู้ให้

สัมภาษณ์แต่ละคน มีอิสระสามารถประยุกต์เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้สัมภาษณ์ครบถ้วนตามที่ต้องการ 3) การสัมภาษณ์แบบมาตรฐานปลายเปิด (Standardized, Open - Ended Interview) ลักษณะเหมือนคำถามปลายเปิดที่ถามให้ผู้สัมภาษณ์ทุกคนเหมือนกันหมด เป็นคำถามที่ผู้ตอบมีอิสระ 4) การสัมภาษณ์แบบปลายปิด (Closed, Fixed response Interview) ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนจะถูกถาม และต้องเลือกตอบคำตอบที่ให้ไว้จากกลุ่มคำตอบเดียวกัน เหมาะสำหรับนักวิจัยที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมในเรื่องการสัมภาษณ์มาก่อน และ 5) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) ผู้สัมภาษณ์ต้องมีประสบการณ์ที่ดี สามารถเจาะลึกถึงข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง ให้ได้รายละเอียดมากที่สุดตามที่ต้องการ เป็นเครื่องมือที่นักวิจัยปรากฏการณ์วิทยาใช้กันแพร่หลายมากกว่าวิธีอื่น เพราะต้องพยายามเจาะลึกถึงความหมายของประสบการณ์ที่ศึกษา

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการรวมกลุ่มเล็ก ๆ มาร่วมวงสนทนากัน มีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม เพื่ออภิปรายพูดคุยกัน โดยมุ่งประเด็นการสนทนาไปยังเรื่องที่สนใจศึกษา ในการจัดการสนทนากลุ่มอย่างเป็นระบบ อาจเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 6 - 15 คน สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม และใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมงถึง 1 ชั่วโมงครึ่ง โดยเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับประเด็นสนทนา เน้นการอภิปรายและพยายามหาข้อสรุปร่วมกัน แต่ละหัวข้อคำถามควรถามอย่างน้อย 2 กลุ่ม (At least two group for each type of respondent interviewed) ด้วยคำถามปลายเปิดของผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) และมีผู้จดบันทึก (Note taker) ช่วยคอยจับประเด็น จับใจความที่สนทนาสรุปอย่างครบถ้วน เพื่อให้ได้ความคิดเห็น ทศนคติ ของกลุ่มต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม

การค้นข้อมูลจากเอกสาร ต้องเป็นเอกสารที่เชื่อถือได้ เป็นเอกสารวิชาการ หรือเอกสารจากหน่วยงานราชการ สถิติ แผนที่ รูปภาพ หนังสือ บทความวิชาการ หรืออัตชีวประวัติ ซึ่งข้อมูลสามารถนำมาใช้อ้างอิงได้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความหมายข้อมูล ซึ่งจะเกิดขึ้นทันทีที่นักวิจัยเข้าไปในพื้นที่ที่ศึกษา จึงเป็นเรื่องยากที่จะแยกความแตกต่างของกระบวนการทั้งสองนี้ออกจากกัน (Bogdan, R. C. & Biklen, S. K., 2003) มีความคล้ายคลึงกันกับการวิเคราะห์ข้อมูลในวิจัยเชิงคุณภาพประเภทอื่น ๆ เพียงแต่มีรายละเอียดปลีกย่อยที่มีความแตกต่างตามแนวคิดหลักที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาในบทความนี้ขอเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลในแนวทางหลัก ๆ ดังต่อไปนี้ (ชาย โพธิสิตา, 2562); (Streubert, H. J. & Carpenter D. R., 1995); (Leonard, V. W., 1989)

1. อ่านข้อมูลหรือบทสัมภาษณ์หลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เข้าใจและรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลอย่างแท้จริง เสมือนว่าตนได้ประสบกับปรากฏการณ์นั้นด้วยตนเอง

2. สรุปข้อมูลที่แปลความตัดทอนสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องออกให้เหลือเฉพาะแก่นทำความเข้าใจ และให้ความหมายของข้อมูล ค้นหาข้อความสำคัญ เพื่อดูนัยสำคัญของเนื้อเรื่อง

3. กำหนดประเด็นที่สำคัญ มองหาในสิ่งที่บันทึกนั้นมีข้อสังเกตหรือประเด็นสำคัญอะไร นำมาจัดหมวดหมู่ความสัมพันธ์เป็นประเด็นหลัก ประเด็นย่อย ที่มีเนื้อหาเดียวกัน เข้ากลุ่มเดียวกัน รวบยอดเป็นเรื่องเดียว

4. หาความเชื่อมโยงกันของประเด็นสำคัญทั้งหมด นำมาจัดลำดับตามความเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน และค้นหาคำอธิบายที่เป็นจุดสะท้อนประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล โดยให้ความหมายเชื่อมโยงภาพเหตุการณ์ระหว่างเก็บข้อมูลสะท้อนความรู้สึของผู้ให้ข้อมูลต่อความหมายของประสบการณ์ให้เกิดความชัดเจนในแต่ละประเด็น นักวิจัยอาจลองจัดลำดับตามความเชื่อมโยงแบบไหนให้ความหมายดีที่สุด เพราะประเด็นสำคัญบางประเด็นอาจมีความหมายเป็นประเด็นรองภายใต้ประเด็นสำคัญอื่น

5. เขียนข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ เขียนสรุปสาระสำคัญในข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ทั้งประเด็นหลักและประเด็นย่อยที่มีความสัมพันธ์กันตามความหมายให้เข้าใจชัดเจนตามขอบเขตของความหมายที่เป็นประเด็นสำคัญ อาจนำข้อความของผู้ให้ข้อมูลมาสนับสนุนด้วยเพื่อให้ผู้อ่านเห็นความสมเหตุสมผลในการตีความของนักวิจัย

ข้อดีและข้อจำกัดของวิธีการวิจัยปรากฏการณ์วิทยา

กระบวนการและขั้นตอนตามที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นหลักโดยภาพรวม การเข้าสู่สนามวิจัยและการใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยตามขั้นตอนต่าง ๆ สามารถยืดหยุ่นในทางปฏิบัติได้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความพร้อมของนักวิจัยและผู้ให้ข้อมูล โดยคำนึงถึงความถูกต้อง น่าเชื่อถือในการตีความและการได้มาซึ่งความหมายที่แสดงถึงแก่นแท้ของปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างแท้จริง โดยจากการศึกษาวิธีวิทยาของปรากฏการณ์วิทยาตามแนวคิดดังกล่าวนี้ พบว่ามีข้อดีและข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย ดังนี้

ข้อดี วิธีการวิจัยปรากฏการณ์วิทยาเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่บุคคลได้ประสบในชีวิต เพื่อค้นหาความรู้ที่เป็นแก่นแท้หรือโครงสร้างใช้ปรากฏการณ์วิทยาแนวบรรยายหรือต้องการศึกษาทำความเข้าใจความหมายของปรากฏการณ์ของผู้ที่ได้ประสบมันโดยปรากฏการณ์วิทยาแนวตีความด้วยการศึกษาเชิงลึก เก็บข้อมูลด้วยการบันทึกจากเรื่องเล่าของผู้ให้ข้อมูล แล้ววิเคราะห์ลึกไปยังแก่นหรือความหมายที่อยู่เบื้องหลังของประสบการณ์ เช่น การศึกษาการเป็นพ่อแม่ที่มีลูกเลี้ยงยากวัยเตาะแตะใช้ระเบียบวิธีวิจัยปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ จากการถ่ายทอดคำบอกเล่าประสบการณ์ของพ่อแม่ในการทบทวนเหตุการณ์ที่ผ่านมาและทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างพ่อแม่ผู้ให้ข้อมูลและผู้วิจัยที่มีโลกประสบการณ์ต่างกันอาศัยการเชื่อมโยงปรากฏการณ์ การคิด สภาวะจิตใจ การกระทำของพ่อแม่ที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูลูกเลี้ยงยาก การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่อ และวัฒนธรรม เข้ามามีอิทธิพล

อย่างมากทุกมิติของการให้ความหมายพื้นฐานของชีวิต พื้นที่ชีวิต ชีวิต เวลา และสังคมของชีวิต เกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออก ทำให้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ถ่ายทอดถึงความยากลำบาก ในการจัดการกับอารมณ์ความรู้สึก มีสถานะความเครียดและกังวลสูง การปรับตัวในการเลี้ยง ลูกและการดูแลครอบครัว และสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อและแม่ ความเข้าใจประสบการณ์ เหล่านี้จะสามารถช่วยเหลืครอบครัวที่มีลูกเลี้ยงยากได้ (พนิดา ศิริอำพันธ์กุล และคณะ, 2558) การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยการสนับสนุนของครอบครัวเพื่อ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยการสนับสนุนของครอบครัวโดย ใช้วิธีวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาการศึกษาจากประสบการณ์และแนวคิดในการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่โดยการสนับสนุนของครอบครัวจากผลการวิจัยทำให้ได้เข้าใจถึงแนวคิด และ ประสบการณ์ของมารดาหลังคลอดครั้งแรกแต่ละคนที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวใน การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (ศิริวรรณ ทุมเชื้อ และอัญญา ปลดเปลื้อง, 2558) เป็นต้น

ข้อจำกัดของวิธีการวิจัยปรากฏการณ์วิทยา

การวิจัยปรากฏการณ์วิทยาเป็นสิ่งท้าทายความสามารถสำหรับนักวิจัย (กัญญ์ฐิตา ศรีภา, 2555) มีข้อจำกัดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทางปรัชญาปรากฏการณ์วิทยาเข้าใจค่อนข้างยาก ไม่ว่าจะเป็นมอง ปรากฏการณ์วิทยาในฐานะเป็นปรัชญา เป็นกระบวนทัศน์ หรือเป็นเพียงแนวคิด การทำความเข้าใจ ประสบการณ์ของมนุษย์มีความซับซ้อนของวิธีคิดและยังมีความหลากหลายของแนวคิด ปรากฏการณ์วิทยาเองด้วย

2. การเลือกตัวอย่างหรือปรากฏการณ์ที่เหมาะสมกับการวิจัยต้องเลือก ตัวอย่างที่มีประสบการณ์ตรงในเรื่องนั้นจริง ๆ และนอกจากเป็นตัวอย่างที่ดีแล้ว ต้องมีความ เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ อาจมีความจำเป็นต้องสัมภาษณ์ซ้ำ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องลงลึก และ อาจมีปัญหาในการหาตัวอย่างที่พร้อมจะให้ข้อมูลในการทำวิจัย โดยเฉพาะตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วย ที่ต้องให้ข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อนหรือกระทบต่อสภาพจิตใจ

3. นัยและความหมายที่นักวิจัยพบอาจมีหลายแง่มุมเป็นการยากที่นักวิจัยจะ หาข้อสรุปได้ความหมายที่แท้จริง หรือที่เป็นแก่นหรือสาระที่แท้ (Essence) ของปรากฏการณ์ หรือประสบการณ์นั้นคืออะไร โดยที่ผู้วิจัยต้องขจัดความคิดและอคติส่วนตัวของนักวิจัยออก เพื่อให้สามารถมองปรากฏการณ์ที่ศึกษานั้นตามความเป็นจริง

4. กฎเกณฑ์และข้อจำกัดของการตีความ ทำให้การตีความที่ถูกต้อง ครอบคลุมปรากฏการณ์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก เพราะผู้วิจัยอาจละเลย หรือมองข้าม กระบวนการของปรากฏการณ์ในบางแง่มุมได้

5. จุดเน้นของการศึกษาปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความคือ การทำความเข้าใจและการสื่อสารหรือการปฏิสัมพันธ์กัน กรอบความคิดจึงมุ่งประเด็นไปที่การแปลความ จากพฤติกรรมต่าง ๆ ฉะนั้นผู้ตีความจึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถและหมั่นทบทวน

สรุป

การศึกษาวิถีชีวิตครอบครัวคุณแม่มือใหม่ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ในชีวิตจริงของครอบครัวคุณแม่ โดยใช้ปรากฏการณ์วิทยาเป็นเครื่องมือในการศึกษาให้ความสำคัญกับผู้ให้ข้อมูลและคำถามวิจัยซึ่งได้จากการทบทวนวรรณกรรม มีทักษะการวิจัยภาคสนามในการเก็บข้อมูลวิจัยที่ดีมีจริยธรรมในการวิจัย เก็บคำบอกเล่าประสบการณ์ความคิด ความรู้สึก การปฏิบัติตนและการดูแลตนเองของคุณแม่ในช่วงเวลาที่ตั้งครรภ์จนถึงช่วงเวลาที่คลอดบุตร การดูแลบุตร รวมถึงคำบอกเล่าจากประสบการณ์ของสามี คนในครอบครัว และญาติที่ใกล้ชิด เช่น ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย บริบทแวดล้อม สังคม ความเชื่อ และวัฒนธรรม เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อสม. เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ร่วมดูแลคุณแม่มือใหม่และบุตร ผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจและถอดองค์ความรู้เพื่อแปลความ พรรณนาความตามแนวปรากฏการณ์ และต้องถือเอาความหมายและความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลที่ได้ประสบเหตุการณ์นั้นเป็นสำคัญ ไม่ใช่ความหมายหรือความรู้สึกของผู้วิจัยเอง วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล สกัดเป็นชุดความรู้สำหรับการเลี้ยงดูบุตรให้กับคุณแม่มือใหม่หรือใช้ถ่ายทอดให้กับเพื่อน ญาติ หรือบุคคลที่สนใจใช้ในการดูแล ปฏิบัติตัว และส่งเสริมพัฒนาการเด็กต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุชนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาชุดความรู้ดิจิทัลเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กช่วง 1,000 วันแรกของชีวิต” ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยมีอาจารย์ รศ.ดร.ปัญญา เลิศไกร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เป็นที่ปรึกษา และอาจารย์ ผศ.ดร.ศศลักษณ์ ทองขาว มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เป็นที่ปรึกษาร่วม

เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์ฐิตา ศรีภา. (2555). การวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความในวิชาชีพพยาบาล. วารสารพยาบาลตำรวจ, 4(2), 16-17.
- ชนัญญา ศรีเจริญวนิชย์ และวิณา จีระแพทย์. (2561). ประสบการณ์ชีวิตของมารดาที่ให้นมแม่ในทารกที่ปฏิเสธการดูดเต้า. วารสารพยาบาลทหารบก, 19(1), 158-160.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2562). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ : คู่มือนักศึกษาและนักวิจัยสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชุตานันท์ ขุนเพชร และศศิกันต์ กาละ. (2562). ประสบการณ์ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 11(2), 3-4.

- นงนภัส คู่ขวัญ เที่ยงกมล. (2554). การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตา ชูโต. (2548). การวิจัยเชิงคุณภาพ Qualitative Research. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: พรินโพร.
- ปัญญา เลิศไกร และลัญจกร นิลกาญจน์. (2559). การเก็บข้อมูลวิจัยชุมชนภาคสนาม. วารสารนาครบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 8(2), 1-10.
- พนิดา ศิริอำพันธ์กุล และคณะ. (2558). การเป็นพ่อแม่ที่มีลูกเลี้ยงยากวัยเตาะแตะ. วารสารพยาบาลสาร, 42(2), 72-82.
- วารุณี เกตุอินทร์ และคณะ. (2559). การรับรู้สุขภาพและพัฒนาการทารกในมุมมองของมารดาวัยรุ่นครั้งแรก. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 26(1), 178-181.
- ศศิธรา น่วมภา และคณะ. (2563). ประสบการณ์การรับบริการฝากครรภ์และการแสวงหาข้อมูลสุขภาพของสตรีตั้งครรภ์ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ : การศึกษาเชิงคุณภาพแบบบรรยาย. วารสารพยาบาลศาสตร์, 38(4), 47-49.
- ศิริวรรณ ทูมเชื้อ และอัญญา พลดเปลื้อง. (2558). การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยการสนับสนุนของครอบครัว. วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิกโรงพยาบาลพระปกเกล้า, 32(1), 6-17.
- อารีย์วรรณ อ่วมตานี. (2559). การวิจัยเชิงคุณภาพทางการพยาบาล (QUALITATIVE RESEARCH IN NURSING). (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bogdan, R. C. & Biklen, S. K. (2003). Qualitative Research for Education an Introduction to The Theory and Methods. Boston: Allyn and Bacon.
- Department of Health. (2020). Thailand Reproductive Health Database. Retrieved December 15, 2020, from <http://rhdata.anamai.moph.go.th/>
- Heidegger, M. (1962). Being and Time (MacQuaeeie J. & Robinson E. trans). New York: Harper & Row.
- Koch, T. (1995). Interpretive approaches in nursing research : the influence of Husserl and Heidegger. Journal of Advanced Nursing, 21(5), 827-836.
- Leonard, V. W. (1989). A Heideggerian Phenomenologic perspective on the concept of the Person. Advances in Nursing Science, 11(4), 40-55.
- Merilyn, A. (1996). Hermeneutic phenomenology : philosophical perspectives and current use in nursing research. Journal of Advanced Nursing, 23(4), 705-713.
- Streubert, H. J. & Carpenter D. R. (1995). Qualitative research in nursing: Advancing the humanistic imperative. Philadelphia: PL: J.B.Lippincott.